

Opeengepakt liggen de vier jonge zwaluwen in het nest.

Tijdelijke huisgenoten op het erf

In de schapenstal hebben we tegen de houten plafondbalken twee zelf getimmerde broedplankjes geschroefd. Daar kunnen zwaluwen hun nest op maken. Met sierlijke capriolen zagen we ook dit jaar vanaf mei de boerenzwaluwen over het erf vliegen. De straaljagers onder de vogels die de rol van zomerbode spelen. Het spreekwoord 'Eén zwaluw maakt nog geen zomer' was bij 't begin van de zomer 2016 helaas meer dan waar.

Tekst en foto's: Gerda Nijenhuis

Af- en aanvliegen

Op onze boerderij hebben we nog voldoende ruimte en gelegenheid waar de zwaluwen naar binnen en naar buiten kunnen schieten. Behalve op de daarvoor bestemde plankjes broeden ze in onze schuren op andere plekken. Tegenwoordig zitten veel schuren potdicht waardoor de vogels niet meer naar binnen kunnen glippen om hun nesten te maken.

Het is een geweldig gezicht om de zwaluwen met een onnavolgbare wendbaarheid door een deur of een kier een schuur binnen te zien duiken.

Eten

Rond het erf vinden ze van alles van hun gading, want het stikt van de muggen, vliegen en vliegende insecten. Ze zijn onlosmakelijk verbonden met het boerenland, waar vee is zijn boerenzwaluwen. Het zijn echte luchtacrobaten. In volle vlucht pikken ze hun prooi uit de lucht. Fascinerend om te zien hoe ze bijna geruisloos af- en aanvliegen. Om te drinken vliegen ze vlak boven het wateroppervlak en steken af en toe hun snavel in het water.

Uiterlijk

De boerenzwaluw (*Hirundo rustica*) behoort tot de familie Hirundinidae. Het lichaam van de boerenzwaluw is slank en gestroomlijnd, de nek is erg kort en de vleugels zijn lang en smal. Hiermee is de boerenzwaluw goed toegerust voor een lang verblijf in de lucht. De korte snavel is geschikt voor het vangen van insecten en is aanzienlijk breder dan die van de meeste andere vogels die op vliegende insecten jagen.

De boerenzwaluw is blauwzwart, met een metaalblauwe gloed, van boven. Het voorhoofd en de kin zijn roodbruin. De rest van het verenkleed is roomwit. Ze hebben een lange gevorkte staart. Deze staartveren hebben zeer dunne punten en zijn 2 tot 7 cm lang. Als de boerenzwaluw vliegt spreidt hij zijn staartveren en wordt een rij witte vlekjes langs de rand van de staart zichtbaar.

De twee houten plankjes tegen de plafondbalken.

Broeden en uitvliegen

Ze broeden in de periode mei tot juli. Vaak leggen ze nog een 2^e of 3^e legsel in september. Per legsel zijn er 4 tot 5 eieren (soms 3 tot 8) waar ze ongeveer 12 tot 16 dagen op broeden. Ze metselen hun nesten van klei en leem, vaak op randen en richels in stallen, zowel hoog als laag. Maar ook wel onder bruggetjes, aan sluizen, of onder brede dakoverstekken. De jongen blijven zo'n 20 tot 24 dagen in het nest, soms langer als het weer slecht is. Op een morgen zag ik dat het eerste nestje was uitgevlogen. De jongen zaten met z'n vieren op de rand van de dakgoot. Vader en moeder vlogen vol ijver af en aan om de opengesperde snaveltjes te vullen. Zodra vader of moeder aan kwam vliegen was het een geschreeuw om eten. De eerste week na het uitvliegen 'tanken' de ouders de jongen nog bij, maar daarna moeten ze voor zichzelf zorgen.

Vogeltrek

De boerenzwaluw trekt in groepen naar het zuiden. In september en oktober kunnen grote groepen boerenzwaluwen gezien worden die zich verzamelen voor de lange reis. De boerenzwaluwen die in Nederland broeden, overwinteren in West- en Centraal-Afrika, ruwweg het gebied tussen Ivoorkust en Angola. Tussen eind maart en begin juni (met een piek in mei) keren ze overdag terug. De boerenzwaluw komt op het gehele noordelijk halfrond voor, ook in heel Europa. Het is een beschermde inheemse

Even bijtanken.

diersoort. Net als alle andere vogels die van nature in het wild in Nederland voorkomen zijn boerenzwaluwen beschermd op grond van de Europese Vogelrichtlijn. De bescherming van de boerenzwaluw is in Nederland geregeld in de Flora- en faunawet.

Zwaluwspreuken

In veel spreekwoorden en almanakwijsheden komt de zwaluw voor en velen verwijzen naar het weer of het seizoen. Een variant op 'Eén zwaluw maakt nog geen zomer,' is 'Eén zwaluw maakt de lente niet.'

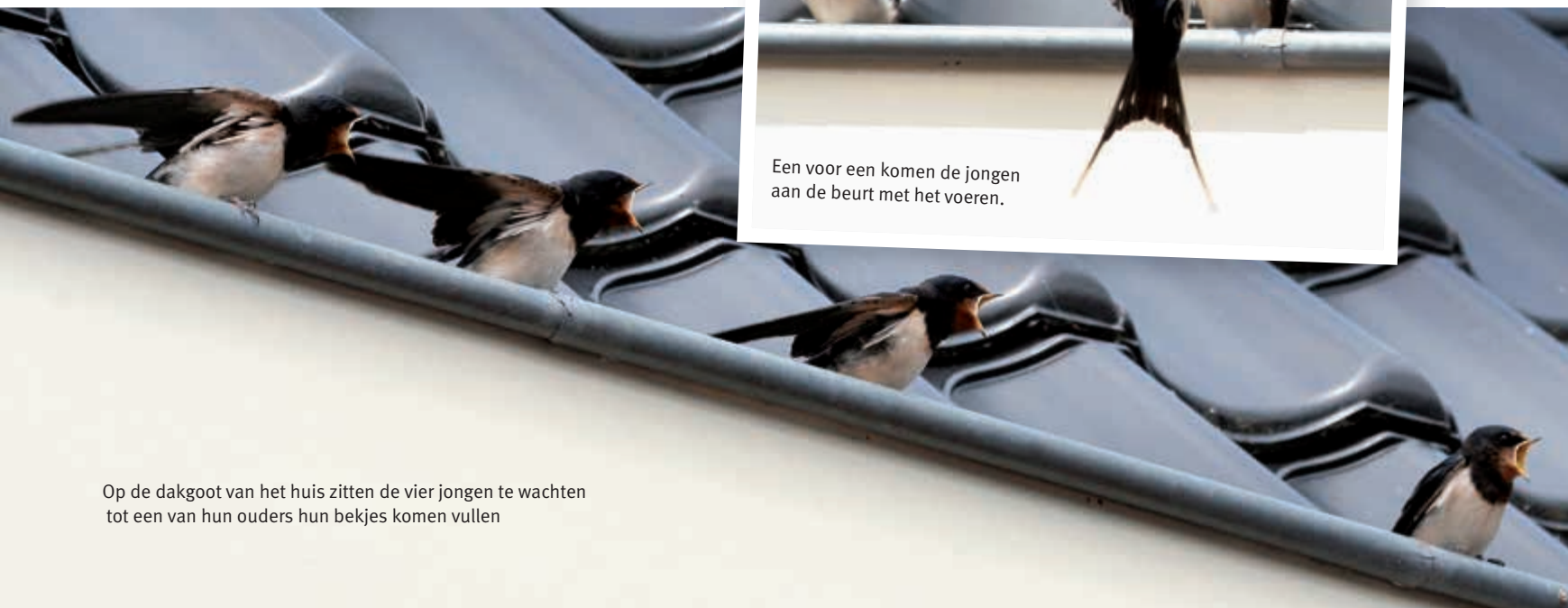
'Hij redeneert als een zwaluw op een bonenstaak' betekent dat iemand uit zijn nek kletst.

Oude mensen kunnen wijs en ervaren zijn, wat terug te vinden is in het gezegde: 'Een oude zwaluw kent haar nest.'

Hoe vaak kijken we naar de zwaluwen om in te kunnen schatten of er regen of zon komt? 'Scheert de zwaluw over water en wegen, dan komt of blijft er wind en regen.' Maar ook: 'Vliegt de zwaluw laag, komt er een regenvlaag. Vliegt de zwaluw hoog, dan blijft het mooi en droog.' Zo laag als de zwaluwen vlogen bij het begin van deze zomer, zo hoog vlogen ze in september. Net als de boeren vroeger al deden is het weer ook nu vaak nog een dag van tevoren te voorspellen aan de hand van de vlucht van de zwaluw. ●

Een voor een komen de jongen aan de beurt met het voeren.

Op de dakgoot van het huis zitten de vier jongen te wachten tot een van hun ouders hun bekjes komen vullen